

izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrť leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pesamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 k.

Rekopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 16 h,
trikrat 24 h.

Štev. 19.

V Mariboru, dne 12. maja 1898.

Tečaj XXXII.

Iz državnega zbora.

Kedaj bo konec razgovoru o jezikovnem vprašanju? Okoli 70 govornikov se ima razpravljati to zadevo. 3. majnika je govoril o tej stvari znani baron Di Pauli, ki je za to, da se izvoli poseben odsek, ki naj presodi in reši jezikovno vprašanje. Dokazoval je, kako budalost govorita Schönerer in Wolf, ako trdita, da je katoliška cerkva nasprotna nemštvu. Celjski Pommer je klical vmes: »V Mariboru ni nobenega Nemca v v seminišču.« »Zakaj se pa Nemci ne oglašijo za duhovski stan?« se mu je odgovarjalo.

O govoru češkega poslanca dr. Vašaty-ja in dr. Gregoreca je »Slov. Gosp.« že zadnjič kratko poročal. Gospod dr. Gregorec je razkrival velike krivice, ki se godijo Slovincem po vseh deželah. Na Spodnjem Štajerskem ima 40.000 Nemcev 3 gimnazije in eno realko, a 400.000 Slovincem ne privošči niti jedne spodnje gimnazije. Tu je zaklical dr. Pommer: »V Št. Jurju pri Celji imate lahko celo gimnazijo.« Vitez Berks mu ugovarja: »V Št. Jurju, kjer imajo samo le 17 hiš, naj bo gimnazija?!« Pommer nadaljuje svojo modrost: »Pozidajte si v Št. Jurju mesto.« »Nismo Amerikanci« odgovarja vitez Berks »da bi mogli kar čez noč pozidati novo mesto.«

Kaj imamo od nemških liberalcev pričakovati, spričuje govor poslanca za brnsko mesto D' Elverta. Mož obžaluje, da se je l. 1867 po privolitvi Nemcev sklenil glasovati § 19 temeljnih državnih zakonov. Ta paragraf jamči vsem narodom enakopravnost, žal

da je bil za Slovane vedno le na papirju. D' Elvert zahteva, da morajo imeti Nemci prvo besedo, sicer razpade Avstrija.

V imenu Poljakov je izjavil vitez Javorski, da oni vstrajajo načelno pri tem, da imajo deželni zbori rešiti jezikovno vprašanje, vendar pa hočejo voliti jezikovni odsek.

O zatiranju Nemcev je govoril nadalje francoski Nemec Fournier, katerega pa je poslušalo malo število poslancev. Več poslušalcev si je pridobil ponemčeni Slovenec baron Žvegel, ki je v imenu ustavovernih posestnikov terjal, da se naj razveljavijo jezikovne naredbe in se naj povrnejo Nemcem njihove stare predprave. Tako zahteva rojen Slovenec predprave za Nemce! Ali ni to sramota? Schönererjanec Iro je na to pretil naravnost z razpadom Avstrije, če se Nemcem vse ne privoli, kar sami hočejo. Takih izdajic se je žal že več zgledalo v državnem zboru, če tudi ne s tako jasnimi besedami kakor znani »poštenjak« Iro.

V imenu Lahov je izjavil d' Angeli, da vsled zgodovinskih predprav, katere so zaživali Italijani doslej, zahtevajo te predprave tudi v prihodnje. In le tako dolgo hočejo sodelovati v jezikovnem odseku, dokler se njim ne kratijo te predprave.

Tudi Tirolec dr. Schöpfer zahteva odpravo jezikovnih naredb, o katerih trdi, da so velika krivica za Nemce. Nasproti junaškim Nemcem, ki vedno vpijejo: »proč od Rima« je pa skušal dokazovati, da je katoliška cerkva vedno pospeševala nemštvo. Tu pa je mož zagazil tako daleč, da je trdil, kakor da bi bila katoliška cerkev slovanske

narode ponemčevala! To pač ni bila nikdar naloga katoliške cerkve, Slovane ponemčevati! S takimi izrazi se mir med narodi ne bo delal, temveč le podvžigal ogenj novega sovraštva.

V imenu dalmatinskih Hrvatov je izjavil dr. Bulat, da v Dalmaciji poznajo le jeden jezik, to je hrvatski. A žal, zdaj se šopiri tamkaj po vseh uradih samo le italijanščina.

V petek 6. maja se ni nadaljevala jezikovna razprava, temveč razgovarjalo se je o zahtevi socijalnih demokratov, Poljaka Kolischerja in Dalmatinca Vukovića, naj se carina na uvažanje žita do konca junija tega leta odpravi. Vsled sedanje vojske so židovi silno zdražili žitno ceno. Imenovani poslanci so toraj te misli, da če se carina (col) za inostransko žito, ki se uvažuje v Avstrijo, odpravi, potem bo žitna cena zopet padla. Toda poslanci Schönerer, Gregorig, Steiner, Kaiser, Hagendorfer in dr. Scheicher so dokazovali, da se bodo vsled odprave carine sicer zmanjšali državni dohodki, žitna cena se pa ne bo znižala. Primere že imamo. Te dni se je odpravila carina na Francoskem, nasledek pa je bil ta, da je cena žita znatno poskočila. Enako bi se zgodilo tudi pri nas. In še eden nasledek bi gotovo nastopil. Na rusko-avstrijski meji čakajo judovski agenti trenutka, da se carina odpravi in se more brez carine žito uvažati iz Ruske v Avstrijo. Žitni judje bi takoj po znižani ceni velikanske množine ruskega žita nakupili in ob času naše žetve bi rekli avstrijskim pridelovalcem žita: Dajte nam, če hočete novo pridelano žito po nizki ceni, katero Vam ponujamo.

Listek.

Pisma mladega urednikovića.

I.

Spoštovani prijatelji! Vi tega gotovo ne veste, kar bom Vam sedaj povedal. Mislite, da sedi v našem uredništvu samo gospod urednik? Kako se temeljito motite! V tajinstveni, skrivnostni uredniški sobi sedi poleg častitega urednika tudi pisatelj teh vrst, kojega vse uredniško in tiskarsko osobje s ponosom imenuje mladega urednikovića. In jaz, mladi urednikovič, Vam danes pišem te vrstice.

Že vidim, da ste radovedni. Radi bi znali, kako dolgo že sedim v uredništvu, kako sem prišel tje, kako je moje pravo ime, kaj delam in Bog zna, kaj še bi vse radi, da Vam odkrijem. Toda oprostite, vse to Vas nič ne briga. Mene imenuje vse uredniško in tiskarsko osobje s ponosom mladega urednikovića in s tem basta! Več ne odkrijem. Mi v uredništvu smo vajeni na molčanje. Zato tudi načeloma ne vzamemo v uredništvo nobene ženske. Recite, kdo pa bi nam dopisaval, ako bi mi ne znali molčati? V prsih urednikovih je skrito potemtakem neizmerno veliko skrivnostij. Tudi jaz, mladi urednikovič, že nosim

veliko skrivnostij v svojih prsih, in z zadovoljnim posmeškom trdi včasih strogi urednik o meni, da še doslej nisem nobene izdal. Ah, kako prijetno zveni taka hvala iz ust urednikovih! Saj veste, da uredniki niso ravno razvajeni v hvali. Urednik vse popravlja, vse hoče vedeti boljše od drugih, nič mu ni dovolj dovršeno, skratka uredniku je težko v čem ugoditi popolnoma. In sedaj si lahko vsaj nekoliko predstavljate, kako vesel je Vaš mladi urednikovič, kadar je od svojega gospoda pohvaljen.

Naš urednik in moj gospod je splošno vrlo dobra duša. Toda zgodovinski resnici na ljubo moram odkriti, da še to ne trpi tako dolgo.

Prej nekdanj, v prejšnjih časih... mladi urednikovič trepeče na celem telesu, kadar zmisli na one čase... prej je bil naš urednik, da ne rabim robatega izraza, bil je sila siten. To je bilo takrat, ko še nismo imeli toliko dopisnikov. Urednik je sestavljal »razne stvari«. Najprej so prišle »domače«. Nekoliko časa mu je pero gladko teklo po papirju. Naenkrat se mu ustavi. Začne brskati po najnovejših štajerskih listih. Dobro je bilo, ako je kaj našel. Toda gorje mlademu urednikoviću, ako ni našel ničesar! »Urednikovič!« nagovoril me je s hreščečim glasom, »tukaj imaš liste, sestavi razne domače

stvari«. Jaz, mladi urednikovič, bi naj naredil, česar niti častiti moj gospod in urednik ni mogel! Toda pri nas v uredništvu kraljuje stroga pokorščina. Ubogal sem. Trepetaje sem vzel časnike ter listal in listal. Ničesar nisem našel. Potem sem boječ stopil pred urednika, se mu priklonil ter rekel: »Gospod urednik! Listi ničesar ne pišejo o domačih razmerah. Bržčas se nič ni zgodilo«, dostavil sem ponižno. »Kaj pravi mladi urednikovič, nič se ni zgodilo?!« zagromel je močan glas iz urednikovih prs. In potem se je usula huda toča čez me. Očital mi je, kako malo izkušnje še imam, da tako neumno govorim, kako slabo znam pridobivati dopisnikov, kako malo se brigam za napredek lista, nazadnje je bil mladi urednikovič kriv vseh pomanjkljivosti našega lista.

Hvala Bogu, sedaj je drugače! Dopisov in novic za razne stvari imamo vsakokrat dovolj. Sedaj imam, jaz mladi urednikovič, zlate čase. Zavoljo raznih domačih stvari me urednik nikdar več ne ošteva. Ah, dragi dopisniki, ako bi vedeli, kako iskreno Vas ljubim sedaj majhno srčice Vašega mladega urednikovića, Vi bi se od samega veselja razjokali! Ljubim Vas, občudujem Vas, spoštujem Vas, klanjam se Vam, divim se Vam samo zaradi tega, ker nam tako radi pošiljate dopise in novice. Če imate tudi Vi kaj

kajti žita je v Avstriji dovolj. Prihodnje leto in v jesen bi toraj naše žito ne imelo nobene cene. Trgovinski minister je naznanil, da se v tej zadevi pogovarja naša vlada z Ogersko. Kajti Avstrija brez ogerskega dovoljenja ne sme znižati ali odpraviti carine. Glasovalo se o tej stvari ni v zbornici. Toda vlada je lahko spoznala, da večina poslancev je zoper odpravo carine.

V zadnji seji so se izvolili tudi nekateri odseki. Izmed Slovencev je izvoljen v tako imenovani zatožni odsek, ki mora preiskovati delovanje ministra Badenija vitez Berks; v peticijski odsek, ki presoja došle prošnje: Einspieler in Pogačnik; v legitimacijski odsek dr. Gregorčič. Predsedniki vseh teh odsekov so vzeti izmed desnice. Predsednik legitimacijskega odseka je n. pr. Čeh (konservativen veleposestnik) dr. Wiederspurg; predsednik zatožnega odseka tudi konservativen veleposestnik grof Palfy.

Kako stojimo zdaj v državnem zboru, bi marsikdo vprašal. Odgovor: Položaj je celo nejasen; večina ni več tako trdna, kakor je bila pred leta dni. Ko se je pretečeno leto prvokrat glasovalo o tem, so li jezikovne naredbe za Česko postavne ali ne, je glasovala velika večina, s katoliškimi nemškimi poslanci vred, za to, da so te naredbe postavne. Ko je prišlo lani v jeseni do drugega glasovanja o tej zadevi, se je pokazal velik razkol med nemškimi katoliškimi poslanci in z večino 5 glasov se je pripoznala ta postavnost. Ko je letos zopet prišlo do glasovanja za stran grofa Badenija, so se pa glasovanju umaknili nemški katoliški poslanci, in ker je tudi mnogo slovanskih in rumunskih poslancev manjkalo, se je celo z večino 8 glasov sklenila zatožba proti grofu Badeniju. Tisti nemški katoliški poslanci, ki so lani podpirali predlog grofa Falkenhayna, naj se s silo iztirajo hujskajoči in razgrajajoči poslanci iz zbornice, so letos zbežali iz zbornice, ko je bilo o tej zadevi vnovič glasovati. Ker torej stranka nemških katolikov več ne drži s Slovani, nimamo trdne večine v državnem zboru. 6. maja je bila zadnja seja; kedar se skliče zopet zbornica, še ni znano. 13. in 14. majnika gotovo ne, kakor se je poprej govorilo; morda še le začetkoma meseca junija.

Nemški poslanci so krivi!

Nemški narod se trdovratno brani pripoznati in dati Slovanom njih pravice. Slovanski narodi pa so ponosni dovolj, da nočejo še nadalje upogibati svojega tilnika pod

radi mene, mladega urednikoviča, če nočete, da bi se čez mene usipavala večkrat huda toča našega strogega urednika, prosim Vas, rotim Vas, ostanite nam zvesti in pridobite še nam mnogo novih poročevalcev. Ah, kako bo potem veselo in fletno v našem uredništvu! V zahvalo za Vašo naklonjenost, ki jo boste izkazovali našemu listu, bom Vam potem večkrat kaj poročal jaz, katerega celo uredniško in tiskarsko osobje s ponosom imenuje mladega urednikoviča.

Smešnice.

Prostoslav: «Kako ste se, gospodičina Milica počutili v toplicah; s čim ste se bavili?» — Milica: «Oh, koliko truda, dela in napore sem prestala; ves čas sem iskala za svojo mater zeta, toda ves moj trud je bil zaman!»

Natakarica: (vpraša kolesarja (biciklista) «Vi ste tisti g. Cvokič, ki znate tako naglo voziti». — Kolesar Cvokič: «Rečem Vam gospica, tako naglo, da kadar se mi v eni vasi kihne, še le v drugi vasi imajo čas, mi «na zdravje» reči».

sužnji nemški jarem, in tako je nastal sedaj boj, v katerem si stojita Nemec in Slovan sovražno nasproti. Ko so se vršile zadnje državnozbornske volitve, obetalo se je ljudstvu od vseh strani, da mu bodo novi državni poslanci udani prijatelji in da hočejo vse svoje moči obračati v blagor propadajočim kmečkim in delavskim stanovom. Slovanski poslanci so šli z najboljšimi nameni v državno zbornico. Toda na Dunaju so jim onemogočili nemški kričači vsako delo v prid svojega ljudstva. Ker je bivši ministerski predsednik Badeni dal Čehom mrvice njihovih pravic, ker je izdal jezikovne naredbe, so zagnali nemški poslanci grozen krik, češ, da se je s tem zgodila Nemcem nečuvena krivica.

Nemški poslanci so skoro večinoma v židovskem toku ter se bojijo preustrojitve sedanjega družabnega reda. Kajti ako se spremeni sedanji družabni red po krščanskih načelih, se židovski žepi ne bodo polnili več tako hitro kot doslej. Zato se držijo sedaj židovske pijavke in njih pomagači jezikovnega vprašanja kot zadnje rešilne bilke. Slovani pa morajo braniti svoje pravice in tako državni zbor ne more priti do resnega dela. Toda Slovani so nedolžni, cela odgovornost pada na nadute nemške poslance. In ta odgovornost ni tako majhna. Vsled jezikovnega boja, katerega so krivi jedino le nemški nestrpnosti, vrti se državni stroj v istem tiru naprej, v katerem služi le nemarnim denarnim mogotcem, uganablja pa pridne kmečke in delavske stanove. Svojo trditve hočemo tudi dokazati!

Država potrebuje za novo narastle državne stroške okoli 50 milijonov goldinarjev novih davkov. Uradnikom se bo s tem zvišala plača in ustanovila se bodo nova uradniška mesta, kajti pri sodiščih potrebujejo vsled novega pravnega reda mnogo več ljudi in ravno tako pri davkarijah zaradi novega dohodninskega davka; zraven zahteva še tudi vojni minister za vojake in ladije nekoliko milijonov. In kdo naj plača teh 50 milijonov? Vlada se ni dolgo premisljala ter rekla: kmečki in delavski stan. Upeljali se bodo namreč indirektni davki. To so davki, kateri se naložijo na reči, ki jih potrebuje skoro vsak človek za svoje vsakdanje življenje. Ker pa je večina ljudi na svetu ubožnega delavskega stanu, zato bodo tudi teh petdeset milijonov večinoma morali šteti revni kmečki in delavski stanovi. Novi indirektni davki se bodo namreč naložili na petrolej, na sladkor, na pivo in žganje.

Kmet, obrtnik in delavec se morajo vendar enkrat vprašati, zakaj se nalagajo davki vedno le na predmete, katere ravno nižji slojevi ljudstva vsak dan potrebujejo. Zakaj pa se ne obdačijo bolj visoko brezvestne borzijske igre? Zakaj se ne obdačijo svetli vozovi, s kojimi se vozi lena gospoda vsak dan na sprehod, zakaj ne livrirani strežaji, ki po dnevu budijo bogate lenuhe k jedi in pijači?

Taka in enaka vprašanja so imeli naši poslanci pripravljena, ko so šli na Dunaj zastopati svojega ljudstva. Toda krivičnost in nadutost nemških poslancev jim je zabranila s svojim ravnanjem izustiti svoje tožbe in želje. Nemški poslanci so krivi, da še se kmečko in delavsko ljudstvo nadalje tlači in ugonablja. Nemški narod pa naj pomisli, da njegovi poslanci kopljejo tudi njemu samemu grob, da ho se tudi on moral zvrniti v isto jamo, kakor slovanski kmečki in delavski stanovi.

Konjiška železnica.

(Konec.)

Drug uzrok, čemu železnica tako slabo prospeva, je premala daljava, ki obsega samo 15 kilometrov. Ko se je v seji okrajnega zastopa konjiškega glasovalo, prevzame li okraj poroštvo za svoto 160.000 gld., se je izrecno vsprejelo določilo in pred glasovanjem izrecno

dostavilo, da večina okrajnega zastopa prevzame poroštvo za svoto 160.000 gld. samo pod tem pogojem, da se podaljša železnica vsaj do Vitanja. Ta pogoj se ni spolnil, proga se ni raztegnila do Vitanja in dvomiti je treba, če se bode le-to sploh v bližnji dobi zgodilo. Občine razprostrirajoče se okoli Vitanja nimajo za to železnico nobenega zanimanja, seveda tudi nikacega dobička od nje, čeprav morajo istotako kot ostale občine ob železnici plačevati okrajne doklade in pokrivati primanjkljaj železniškega prometa.

Za slučaj, da bi se železnica podaljšala do Vitanja ter da bi se istodobno znižali tarife, bi vsaj nekoliko upanja lahko gojili, da bode železnica prospevala. Vmes pa je še prišlo do nečesa, kar bode velikega upliva za grajenje železnice do Vitanja in dalje.

Znano je, da se bode v prihodnjem letu otvorila proga Velenje-Spodnji Dravberg. Kaj bi bilo pač bolj naravno, kot da se podaljša proga Poljčane-Konjice do Doliča, kjer bode postaja nove železnice. Naravno bi bilo, da bi se morala zgraditi proga Poljčane-Slatina-deželna meja, če se projekt proge Grobelno-Slatina-deželna meja ne izvede. Mislil bi tedaj, da bi bila dolžnost države, da v tem oziru pomaga deželnemu odboru in konjiškemu okraju.

Ker so ravno danes peticije na dnevnem redu, ki se tega vprašanja tičejo, si dovoljujem osobito radi tega staviti sledečo resolucijo:

«Deželnemu odboru se nalaga, da poizveduje in eventuelno v prihodnjem zasedanju stavi primerne predloge, li ne bi bilo na korist konjiškemu okraju in celi deželi, da bi lokalna železnica Poljčane-Konjice se zvezala v Doliču s progo Velenje-Spodnji Dravograd.

Na ta način bi bile peticije v zapisniku štev. 54 rešene.

Če bi potem železnice Poljčane-Konjice in Vitanje-Dolič postale aktivne in dobro prospevale, odvzela bi se konjiškemu okraju in štajerski deželi velika bremena.

Poslanec dr. Schmiderer je odgovarjal g. poslancu. Izrazil se je zelo skeptično o možnosti, da bi konjiška železnica po grajenju proge do Doliča bolje procvitala, svaril je nadalje pred ogromnimi stroški, katere bi ta železnica utegnila prouzročiti. Kljub temu se je resolucija g. poslance Žičkarja vsprejela. Opustil se je samo zadnji stavek resolucije, ki govori o peticijah. G. Žičkar je ta stavek sam umaknil vsled pojasnil dr. Linka.

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. V soboto je otvoril cesar jubilejno razstavo in v ponedeljek mestno železnico. Prebivalstvo je navdušeno pozdravljalo blagega vladarja. Sedaj pa biva cesar v Budimpešti, ker zborujejo tam delegacije.

Gornje Avstrijsko. Ker je dosedanji deželni glavar baron Kast postal poljedelski minister, imenovan je na njegovo mesto državni poslanec dr. Ebenchoch. Novi glavar je velik prijatelj kmečkega ljudstva in zvest sin kat. cerkve.

Solnograško. Pri mestnih volitvah v Inomestu so zmagali združeni liberalci in nacijski proti združenim konservativcem in krščanskim socialistom.

Koroško. Nemški listom ne ugaja, da bo kat. politično društvo zborovalo v Celovcu. Nasvetujejo, naj gredo Slovenci v Ljubljano, tam je slovensko mesto.

Kranjsko. Novi ljubljanski škof dr. Jeglič bodo v nedeljo slovesno intronizovani. — Dopolnilna volitev za državni zbor namesto odstopivšega dr. Šušteršiča bo prve dni junija. Novi kandidat bo bržkone c. kr. sod. svetnik Ivan Vencajz.

Goriško. Novoimenovani nadškof goriski dr. Missia bodo tudi v nedeljo intronizovani, kakor ljubljanski. — V Solkanu se